

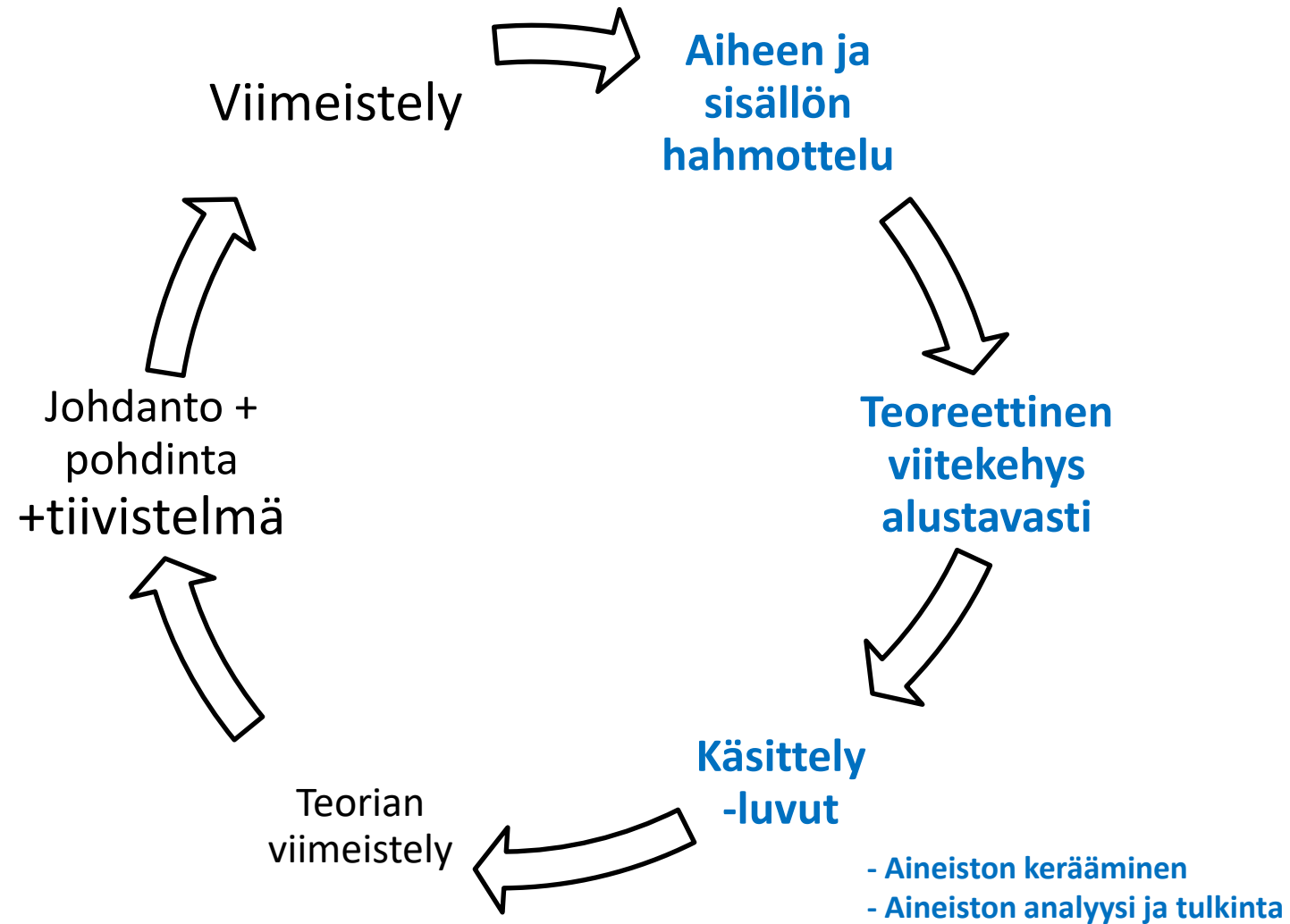
Tekstin sidosteisuus ja lähdeviitteet

OKLA4301 Kandidutkielman kirjoitusviestintäopinnot

Alma Rinta-Pollari & aineryhmä

Kandiseminaarin kirjoitusviestinnän osuudet (5 x 2 t)

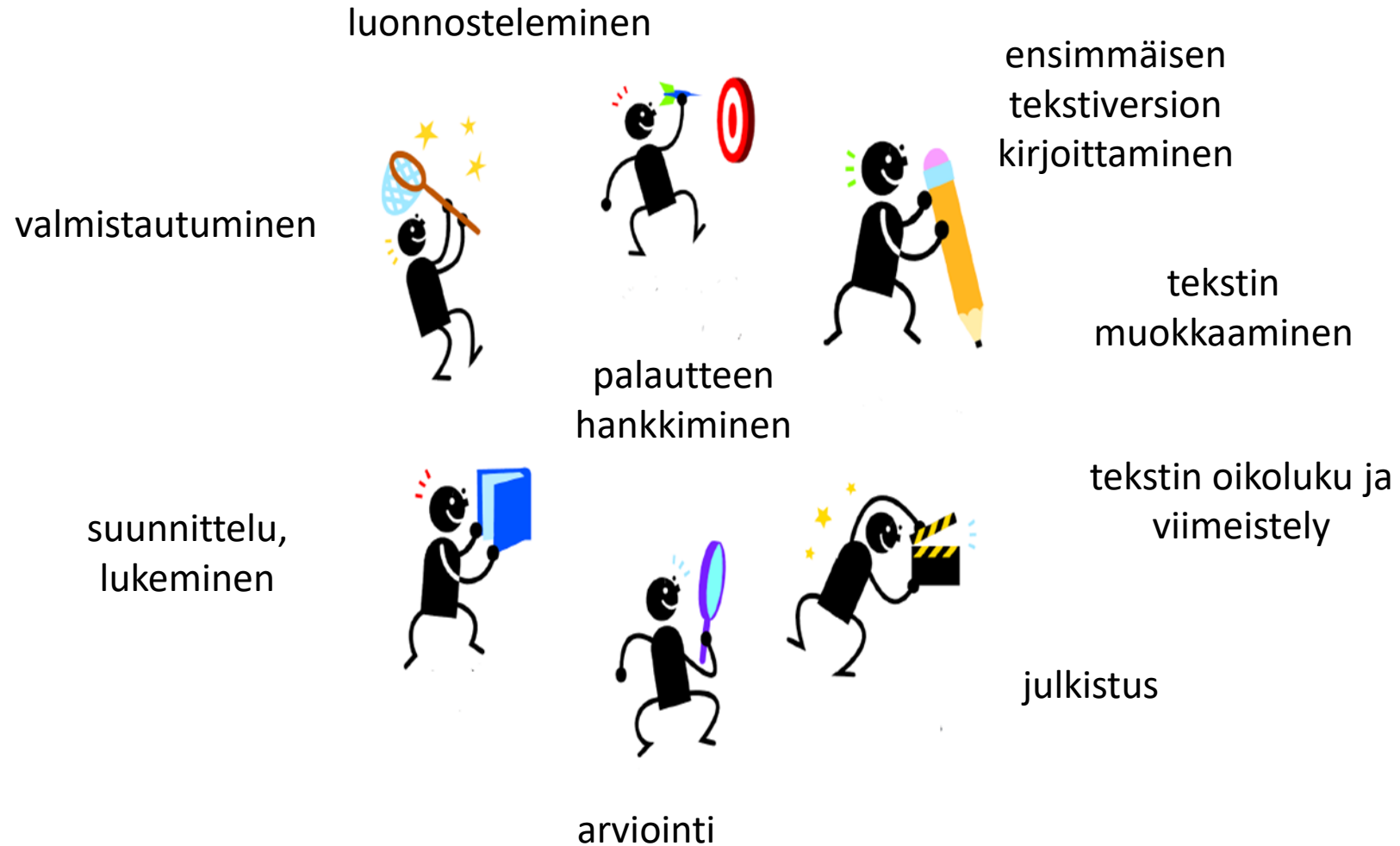
1.	Kandidatutkielmaprosessi ja kirjoitusprosessi ja niiden suunnittelu, akateeminen lukeminen, omat tuen tarpeet	Syyslukukaudella kunkin pienryhmän etenemisen mukaan
2.	Tekstin sidoksisuus, lähdeviitteet tai muu kirjoittamisen tuki ryhmän tarpeiden mukaan	Helmikuu (tai ryhmän etenemisen mukaan)
3.	Ohjatut vertaisryhmät eli noin 3 sivun mittaisten tekstikatkelmien käsittely pienryhmässä. Yhdessä ryhmässä 3–4 työtä.	Kandin etenemisen tahtiin
4.	Loppuvaiheen työpaja (johd.+ pohdinta, tulosluku + pohdinta, aineistositaatit osana tekstiä, tiivistelmä)	Huhtikuu–toukokuu (tai ryhmän etenemisen mukaan)
5.	Tekstin viimeistelyn työpajat (lause- ja virkerakenteet, välimerkit, lähdeluettelo)	Toukokuu (tai ryhmän etenemisen mukaan)
<p>Kirjoitusviestinnän ohjaaja lukee työstäsi</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3–5 sivua, jotka käsitellään pienryhmissä - toiseksi viimeisen version + silmäilee valmiin työn. <p>Valmis kandidatutkielma arvioidaan myös rakenteen ja kielen näkökulmasta (yhdessä sisällönohjaajan kanssa).</p>		

Huom.

Voit työstää muutamaa eri kokonaisuutta yhtä aikaa.

Kirjoitusprosessi

Tekstin sidosteisuus

- Sidosteisuus on ymmärtämisen ja tekstin sujuvuuden kannalta välttämätöntä
- Eheys ja sidosteisuus luodaan tekstiin kolmella eri tasolla:
  1. koko tekstin tasolla
→ jo työn nimi, lukujen otsikot ja sisällysluettelo paljastavat paljon
  2. kappaleen tasolla
  3. sanatasolla

1. Koko tekstin tasolla

- Tiedon looginen kuljettaminen
- Tutusta tiedosta uuteen tietoon
- (teema – reema) ja yleisestä yksityiskohtaiseen
- Konteksti
- Tekstilajille tyypilliset piirteet: tutkimustekstissä
- objektiivinen tyyli
- yleiskielen käyttö
- tutkimukselle tyypillinen rakenne
- Aikaisemmin sanottuun palataan myöhemmin
- Asiat eivät jää irrallisiksi

2.3.5 Koulunmahdollisuudet

Miten kehittää koulua vastaamaan paremmin oppilaiden ja koko yhteiskunnan tarpeita? Vaikka oppilaat ovat monien selvitysten mukaan valmiit hyväksymään koulun tietyden asiaankuuluvana, koukua pitäisi silti kehittää kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden suuntaan. Median tuominen lukkaan ei kuitenkaan automaattisesti takaa muutosta koulutyöhön, vaan tärkeimmäksi seikaksi opetuksessa kohoaa se, että opettaja kykenee luomaan oppilaan ja oppituntityön välille merkityksellisen suhteen ja tekemään oppimista ajankohtaista ja tärkeää. Tällöin oppilaille tulee selvittää, miksi asioita opiskellaan, jotta hänellä on mahdollisuus sitoa opittavia asioita laajempaan kontekstiin, mikä edesauttaa aktiivisempaa osallistumista. Oppilaille on myös oppimistilanteessa tärkeintä itse kokea, nähdä ja tehdä, jolloin syntyy omakohtainen suhde opittavaan. Ylipäänsäkin muun muassa työtapojen valinnalla on pyrittävä siihen, että oppilaille voi syntyä oppimiseensa tekiyyttä ja omistajuutta. (Antikainen 1998, 224; Laine 2000, 60, 154, 163; vrt Suoranta 2003, 167; Luukka y.m. 2008, 240.)

Koska koulu ei pysty kilpailemaan median ja muiden uusien oppimisympäristöjen kanssa, se voisi pitää niitä mahdollisuutena. Eri puolilta mediaa saatava kuva maailmasta on pistaleinen, jäsentymätön ja suunnittelematon, kun taas koulun luonteeseen kuuluu suunnitelmallisuus ja pyrkimys yhdistellä opittavia aisisisältöjä laajempiin kokonaisuuksiin. Koulu voisi pyrkiä jäsentämään mediasta saatua fragmentaarista kokemusta. Koulun ei siis tarvitsisi yrittää lisätä tietomäärää vaan se voisi keskittyä olennaisiin asioihin ja harjaannuttaa esimerkiksi kommunikaatiotaitoja ja valikointikykyä. Samalla se voisi yrittää löytää yhteyksiä nuorten eri elämänpiirien välille. (Aittola y.m. 1998, 144.)

Oppilaiden valtuutus edistää myös uudenlaisen keskustelukulttuurin luomisen. Koulun yksisuuntainen kommunikaatio, jossa opettaja kysyy ja oppilas vastaa, on isossa ristiriidassa nuorten mediasta saaman kommunikatiivisuuden kanssa (Laine 2000, 56.). Ljunggrenin (1996, 258) mielestä koulun tulisi perustaa opetuksensa vapaalle keskustelulle, jossa oppilailta on mahdollisuus esittää oma mielipiteensä. Nämä mielipiteet voivat yhdessä rakentaa julkiseksi keskusteluksi. Kokonaan uutta keskustelukulttuuria peräänkuuluttaa myös Suutainen (2006, 64–69) jonka mukaan suomalaisen yhteiskunnan juurtunut ja vallitseva puutteellinen keskustelukulttuuri on yhteydessä siihen, että suomalaiset ovat vähäisesti mukana yhteiskunnan toiminnassa. Tietopainotteisen ja objektiivisen keskustelun sijaan kaivataan keskustelua, jossa ohjataan mielipiteen muodostamiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Koulun vaihtoehdot voi käynnistää Leivon (1996, 27) sanoin kahteen vaihtoehtoon: elitistiseksi tai realistiseksi. Elitistinen koulu ei kuovu korkeakulttuurisista ihanteistaan vaan suhtautuu kriittisesti tiedotusvälineiden luomaan maailmankuvaan. Oppilaat nähdään joukkoviestinnän objekteina ja varsinaisina toimijoina pidetään viestintä, joiden valikointia ja kriittiseen kuluttamiseen oppilaita ohjataan. Vaarana elitistisessä suuntautumisessa on se, että mitä suurempi koulu syntyy koulun opetusviestinnän ja koulun ulkopuolisten ympäristöjen viestinnän välillä, sitä suurempi osa oppilaista pulppaa viestintäteollisuuden suurkuluttajiksi; toisaalta taas älyllistä ja asiaskeistä viestintää korostava koulu jaksaa kiinnostaa yhä harvempia nuoria.

Koulun toinen - ja selviytymisen kannalta ainoa - mahdollisuus on realistinen: tällöin ymmärretään, että koulu kilpailee paitsi samoista ihmisistä myös ainakin osittain saman tiedon välittämisestä. Oppilaat ovat itse aktiivisia toimijoita, tiedonhankkijoita ja vaikuttajia, jotka osaavat hyödyntää median mahdollisuuksia. Koulussa osataan myös hyödyntää viestintäkeinoja, jolloin tietoa voi käsitellä muutenkin kuin opetusviestintän perinteisin keinoin. Koulun ja opettajien tulee osata viestintänsä lailla myydä sanomansa. Myös oppilaiden viestintätaidot korostuvat, sillä oppilaan on esimerkiksi esittäessään tietojaan muille oppilaille kyettävä muokkaamaan sanomaansa kiinnostavaksi ja ottamaan huomioon kuulijansa. (emt., 27.) Realistisessa vaihtoehdossa myönnetään vihdoin, että koulu ei voi olla muusta maailmasta erillinen saarekkeensa vaan osa mediakulttuuria (ks. Suoranta 2003, 151).

Metateksti

- on ”tekstiä tekstistä”
- sopivasti käytettynä auttaa lukijaa (esim. lukujen alussa)
- sen avulla kirjoittaja voi osoittaa, mistä on tulossa ja minne päätymässä

Tarkastelen tässä tekstissä elokuvan naistutkimusta muutaman teoreettisen peruskäsitteen kautta. **Tekstini aluksi** esittelen feministisen elokuvateorian historiallista taustaa sekä peruslähtökohtia. **Tämän jälkeen** keskityn esittelemään toisiinsa tiiviisti limittyviä representaation ja stereotypian käsitteitä. **Lopussa** palaan vielä lyhyesti representaatioon ja stereotypioihin elokuvan kontekstissa.

Kultainen keskitie

Tätä tehtävää kirjoittaessani tarkoitukseni ei ole tehdä luentopäiväkirjaa. Osittain siinä voi kuitenkin olla tiettyjä piirteitä, jotka muistuttavat päiväkirjakirjoittelua. Ainakin nyt aluksi haluan kaikesta huolimatta tehdä lyhyen pohdinnan luennoista, sillä ne ovat käsitelleet niin erilaisia asioita, että on vaikea lähestyä tätä tehtävää sanomatta jotakin kaikista käsitellyistä asioista. Lyhyen läpikatsauksen jälkeen olen kuitenkin päättänyt keskittyä kolmeen aiheeseen enemmän. Nämä kolme aiheet ovat kiinnostaneet minua erityisen paljon — —.

Aluksi teen lyhyen yleiskatsauksen luennolla käsiteltyihin asioihin. Sen jälkeen keskityn kolmeen minua eniten kiinnostaneeseen teemaan, jotka ovat — —.

2. Kappaleen tasolla

- Tiedon looginen kuljettaminen, esim.
  - tutusta uuteen (teema–reema)
  - yleisestä yksityiskohtaiseen
  - käsitehierarkiat: vanha tutkimus → uusi tutkimus → oman työn kannalta merkittävin tutkimus
- **Periaate: yksi kappale - yksi asia/näkökulma (väh. 3 virkettä per kappale)**
- **Ideavirke (pääasia ja sitä tarkentavat virkkeet)**
- Toisto ja sidossanat
- Vastakohtaisuus

Koulun toinen - ja selviytymisen kannalta ainoa - mahdollisuus on realistinen: tällöin ymmärretään, että koulu kilpailee paitsi samoista ihmisistä myös ainakin osittain saman tiedon välittämisestä. Oppilaat ovat itse aktiivisia toimijoita, tiedonhankkijoita ja vaikuttajia, jotka osaavat hyödyntää median mahdollisuuksia. Koulussa osataan myös hyödyntää viestintien keinoja, jolloin tietoa voi käsitellä muutenkin kuin opetusviestintän perinteisin keinoin. Koulun ja opettajien tuleekin osata viestintien lailla myydä sanomansa. Myös oppilaan viestintätaidot korostuvat, sillä oppilaan on esimerkiksi esittäessään tietojaan muille oppilaille kyettävä muokkaamaan sanomaansa kiinnostavaksi ja ottamaan huomioon kuulijansa. (emt, 27.) Realistisessa vaihtoehdossa myönnetään vihdoin, että koulu ei voi olla muusta maailmasta erillinen saarekkeensa vaan osa mediakulttuuria (ks. Suoranta 2003, 151).

Esimerkki: tutusta tiedosta uuteen

Jokaisella on **kokemuksia** koulusta, ja kouluun sekä oppimiseen liittyy paljon *tunteita*. Koulumaailman *tunteita* on kuitenkin **tutkittu** hyvin vähän, sillä länsimaissa *tunteet* on usein asetettu järjen vastakohdaksi. **PISA-tutkimuksen** mukaan suomalaiset koulut ovat maailman kärkitasoa, mutta toisen, **Maailman terveysjärjestön teettämän tutkimuksen** mukaan suomalaiset lapset eivät viihdy koulussa. Onko koulussa tarpeellista viihtyä?

Esimerkki: käsitehierarkia

Kirjoittamisen opetusta voikin lähestyä **useammasta eri näkökulmasta**. **Perinteisessä** kirjoittamisenopetuksessa tekstin rooli, kirjoitetun kielimuodon hallinta, korostuu. Opettajan tekemän kieliasun korjaamisen ja kommentoinnin avulla pyritään pääsemään kohti kirjoittamisen yleistaitoa ja hyvää tekstiä. **Prosessikirjoittamisessa puolestaan** kiinnitetään huomiota kaikkiin kirjoitusprosessin vaiheisiin, joita opetetaan oppilaille työskentelyn yhteydessä. **Sosiaalisen rakentumisen näkökulmasta** kirjoittaminen on kulttuuristen tekstikäytänteiden hallintaa, jolloin kirjoittamista tulisi harjoitella aidoissa kielenkäyttötilanteissa, joissa tulisi myös oppia analysoimaan tekstejä ja niiden merkityksiä.

Esimerkki: ideavirke

Opetussuunnitelman perusteissa tuodaan esille seikkoja niin tekstin muodosta, sisällöstä kuin tekstinteko-prosessistakin. Muodosta annetaan selvät konkreettiset kriteerit, joissa korostuvat hallittavat oikeinkirjoitukseikat ja käsiala. **Sisällöllisissä** seikoissa painotetaan omien tietojen, kokemuksien ja mielikuvituksen käyttöä, itseilmaisua ja laajenevaa sanavarastoa. **Prosessin** osalta tuodaan esille suunnittelu, muokkaus, viimeistely ja arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen.

Esimerkki: toisto ja sidossanat

Kriittisyys on tiedon perusteiden ja totuuden etsimistä ja arviointia.

Kriittisyys itsensä vuoksi on hyödytöntä. **Pyrkimys totuuteen** antaa **sille** merkityksen. **Totuudella** on ajattelussa kaksi merkitystä: **looginen ja empiirinen**. **Loogisessa totuudessa** on kysymys käsitteellisestä totuudesta: **premissistä seuraa loogisesti pitävä johtopäätös**. **Empiirinen totuus puolestaan** käsittelee lausuman yhteyttä todellisuuteen. **Nämä kaksi merkitystä** ovat sidoksissa toisiinsa.

3. Sanojen tasolla

- Konjunktiot ja konnektorit
- Vertailu ja vastakohtat
- Myös synonyymit, pronominit ja toisto sidostavat tekstiä
- Saman aihepiirin sanat

Konjunktiot ja konnektorit

- **Konjunktiot** liittävät yhteen lauseita
  - rinnastuskonjunktiot: ja, joko – tai, kuin – myös, mutta, niin – kuin -kin/myös, sekä, sekä – että, tai, vaan, vai
  - alistuskonjunktiot: että, jotta, koska, kun, jos, vaikka
- **Konnektorit** sidostavat virkkeitä toisiinsa
  - lisäys: -kin, myös, sitä paitsi, samoin, vihdoin, lisäksi
  - vastakohtaisuus: kuitenkin, silti, sitä vastoin, toisaalta – toisaalta, puolestaan, taas
  - päättely: siis, näin ollen, täten, joten
  - selittely, perustelu: -han, nimittäin
  - yhteenveto: kaiken kaikkiaan, loppujen lopuksi, ylipäänsä
  - myönnytys: toki, joskin, vaikka, -kin

Esimerkki: virkkeiden väliset suhteet

Viime aikoina tiedotusvälineissä on **kuitenkin** raportoitu valinnaisten kielten opiskelun vähentymisestä. **Lisäksi** kielten opiskelumotivaatio ja ruotsin kielen taidot ovat heikentyneet. **Siksi** pohditaan, millainen tulos kielikoulutuksella saavutetaan suhteessa siihen käytettyihin voimavaroihin.

Esimerkki: vertailu ja vastakohtat

Luokkatilanteessa minäkäsitykseltään **hyvä** oppilas kokee saavansa kannustusta yrittämiseen, **kun taas heikko** oppilas kokee palautteen lannistavana.

Esimerkki: synonyymit ja pronominit

Kaverit ovat kiistatta erittäin tärkeitä kaikenikäisille lapsille ja aikuisille.

Samanikäisten seura on lapsille hyvin tärkeää kaikinpuolisen kehityksen kannalta. **Heiltä** opitaan asioita, joita aikuiset eivät pysty välittämään. Lapsi myös rakentaa käsitystä omasta itsestään **toverisuhteissaan**.

Esimerkki: saman aihepiirin sanat

Taiteen ja taidekuvan avulla lapsi pääsee tutustumaan toisten ihmisen **elämysmaailmaan**, minkä kautta hän voi harjoitella kaikkea elämään kuuluvaa turvallisessa ja lapselle läheisessä **ilmapiirissä**. **Elämykselliseen** taidekuvan tarkasteluun kuuluvat omien **tunne-elämysten** ja ilmaisun arvostaminen sekä yksilön **subjektiiviset kokemukset**. Tärkeintä taidetta katsoessa on oppilaan **kokemus, antautuminen** siihen. Tämä **elämys** syvenee, kun taiteen **vastaanottokykyä** harjoitellaan.

Tehtävä: sidosteisuus

- Etsikää 3-4 henkilön ryhmässä teitä kiinnostava gradu JYX:istä
<https://jyx.jyu.fi/>
- Katsokaa sen nimeä, sisällysluettelo ja lukujen otsikoita: saako niistä kattavan kuvan siitä, mistä työ kertoo? Ovatko aiheet teidän mielestänne loogisessa järjestyksessä? **Mitä muuttaisitte, mitä tekisitte samalla tavalla?**
- Tehkää lyhyet muistiinpanot ja valmistelkaa esittelemään ne myös muulle ryhmälle
- Aikaa n. 20 min

Lähdeviitteiden perusperiaate

- Kandintekijän Raamattu
<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/laitokset/kat/opiskelu/kandidaatin-tutkielma/kandidaatin-tutkielma>
- Lähdeviitteiden perusteena ilmaista selkeästi, mistä lähteestä tieto on referoitu ja mikä ajatus on kirjoittajan oma
- **Lähdeviite pyritään ilmaisemaan ensimmäisessä virkkeessä, jossa tietoa referoidaan**
- **Seuraavat viittaukset samaan lähteeseen samassa kappaleessa ilmaistaan siten, että lukija voi päätellä esimerkiksi lauseiden sidosteisuudesta saman lähteen olevan edelleen käytössä**
- **Kappaleen lopussa ei käytetä virkkeistä irrallista, itsenäistä lähdeviitettä, jolla on tarkoitus viitata koko kappaleeseen**

Milloin ei lähdeviitettä?

- Lähdeviitettä ei tarvita:
  - Yleisissä siltaavissa virkkeissä (usein luvun tai kappaleen alussa)
  - Yleisissä oletuksissa tai väittämässä
  - Spekulatiivisissa lauseissa, joita tarkennetaan heti perään
  - Tutkimusta arvioivissa tai yhteen vetävissä virkkeissä
  - Omaan tutkimukseen ja sen tuloksiin liittyvissä virkkeissä

Lähdeviitteen sisältö

- Kirjoittajan sukunimi, teoksen ilmestymisvuosi (ja sivunumero, s. 101)
- Sivunumero tarvitaan, jos viittaus on suora lainaus, taulukko, kuvio tms. tieto, joka on paikannettavissa viitattavan teoksen yhdelle tai kahdelle sivulle
- Sivunumero jätetään pois, jos viitataan esimerkiksi kokonaiseen tutkimukseen yleisellä tasolla
- Jos lähteenä on e-kirja, jossa ei ole sivunumeroita, voidaan mainita e-kirjan luvun numero tai nimi

Useampi kirjoittaja

cels @lil_cels · 16. marraskuuta

Petition to change “et al.” to “and gang”
in academia

256

40,4K

159K

- Jos lähteessä on yksi tai kaksi kirjoittajaa, kaikki nimet luetellaan jokaisen viittauskerran yhteydessä
- **Kahden nimen väliin tulee &-merkki, jos viite on suluissa, esim. Tutkimuksen perusteella (Ronai & Lammervo, 2017, s. 101) voidaan todeta – –**
- **Jos viite on lausemuotoinen, kirjoittajien väliin tulee ja-sana, esim. Ronai ja Lammervo (2017, s. 101) tarkastelevat – –.**
- Jos lähteellä on kolme kirjoittajaa tai enemmän, käytetään vain ensimmäisen kirjoittajan nimeä ja lyhennettä ym. (Berhenke ym., 2010)

Useampi teos

- Saman kirjoittajan eri teoksiin viitataan erottamalla ne toisistaan pilkulla
- Samana vuonna julkaistut teokset merkitään aakkosin (Kokko, 2008a, 2008b), ja kirjaimet a, b, c jne. tulevat siinä järjestyksessä kuin lähteet on tekstissä mainittu
- Kun viitataan useisiin lähteisiin, ne järjestetään aakkosjärjestykseen ja erotetaan toisistaan puolipisteellä (Kuusipalo, 2011; Lahelma, 2012)
- Jos useammalla kirjoittajalla on sama sukunimi, heidät erotetaan toisistaan etunimen alkukirjaimella

Puutteelliset tiedot

- Mikäli teoksessa ei ole mainittu kirjoittajaa, viitataan joko lähteen tai julkaisijayhteisön nimeen: – – koulujen määrä (Suomen tilastollinen vuosikirja, 2000), (Opetushallitus, 2005)
- Jos teoksen nimi on pitkä, se voidaan lyhentää, kunhan se on edelleen tunnistettavissa (Peruskoulun opetussuunnitelman – –, 2014).

Nimien taivutus

- Tekstissä ulkomaiset nimet taivutetaan (esim. Bernhardille, Van Maanenin)
- Nimien taivutuksen voi tarkistaa Kielitoimiston ohjepankista <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/selaus/632/ohje/479>
- Esimerkiksi jos nimi kirjoitettuna päättyy konsonanttiin, mutta lausuttuna vokaaliin, pääte merkitään heittomerkin kera (esim. Charicot'n, Foucault'lle).

Toisen käden lähteet

- Toisen käden eli toissijaisten lähteiden käyttäminen ei ole suositeltavaa
- Toissijaisen lähteen käyttäminen tarkoittaa sitä, että tutkielman kirjoittaja käyttää tekstissään toisen tutkijan jo aiemmin “löytämää” lähdettä ilman että hän etsii itse sen ja tutustuu siihen
- Mikäli toissijaista lähdettä joudutaan pakottavasta syystä käyttämään, tämä tulee ilmetä myös tekstiviitteessä seuraavasti:

Honkasen (2017) mukaan Pyysalo (1921) tarkoitti, että – –.

Pyysalo (1921) tarkoitti, että – – (Honkasen, 2017 mukaan).

– –, että näin oli tarkoitus (Pyysalo, 1921, Honkasen, 2017 mukaan).

Lähdeluettelo

- Samanlaiset lähteet aina samalla tavalla

**Seuraava tapaaminen maaliskuussa:
pienryhmätapaamiset (3-4 työtä/ryhmä)**

1. Ennen tapaamista (n. 3 arkipäivää ennen) palautetaan n. 3 sivun katkelma kandista
2. Tapaamiseen valmistaudutaan lukemalla muiden pienryhmäläisten katkelmat ja tekemällä niistä muistiinpanoja
3. Tapaamisessa annetaan palautetta muiden teksteistä sekä saadaan palautetta omasta tekstistä

